

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№7(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	10
Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi	
Talabalarning xulqidagi devyatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar.....	16
Ergashev Jo'rabek Xalilovich	
Zo'rvonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'rvonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari.....	19
Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi	
Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari.....	24
Jonbo'tayeva Maxarramxon	
O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'рни.....	27
Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish.....	31
Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi	
Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish.....	35
Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li	
O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	39
Norbutayeva Dilafuz Abdurasulovna	
Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....	43
Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna	
Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach.....	49
Alibekova Mahzuna	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari... 54	54
Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich	
Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi.....	59
Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi	
Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish.....	64
Ruzmetova D. A.	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari.....	68
Saydanova Dilafuz Sadirdinovna	
Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish.....	75
Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich	
Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners.....	79
Akhmatova Munisa Orif qizi	
Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish.....	86
Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari.....	90
Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna	
Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies.....	94
Tursunaliyeva Nazokat Tokhir qizi	

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari	102
<i>Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadriddinovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili	110
<i>Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari	115
<i>Go'zal Qurbonova</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari.....	121
<i>Muratova Munavvar O'rol qizi</i>	
Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	126
<i>Usmonova Zamira Jaxongirovna</i>	
Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi	130
<i>Axmedova Shaxlo Shoxob qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida).....	133
<i>Panayeva Maloxat Muminovna</i>	
Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей	136
<i>Багдасарова Диана Левоновна</i>	
Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся	141
<i>Зарымова Турсынай Бердибай кызы</i>	
A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry	145
<i>Ruziyeva Kamola Akhtamovna</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida)	150
<i>Abdullayev O'tkir Sadullayevich</i>	
Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	154
<i>Avezov Davronbek Soburovich</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi an'alarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi	158
<i>Erkaboyeva Nigora Shermatovna</i>	
Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	163
<i>Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna</i>	
Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari	168
<i>Nazarov Alisher Narimanovich</i>	
Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	171
<i>Qodirov Jahongir Neymat o'g'li</i>	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari.....	176
<i>Qosimova Xolida Nabiyevna</i>	
Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish	179
<i>Raxmatullayeva Durdoni Fazliddin qizi</i>	
Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling.....	182
<i>Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababayan I. R.</i>	
O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	187
<i>Toshboltayeva Nodira</i>	
Роль интерактивного лингвокультурологического пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений.....	191
<i>Рустамова Ферузахон Махмуджановна</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Talabalarining darsdan tashqari vaqtda mustaqil ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishini shakllantirish 196 Dusanov Shuxrat Abdiraakovich
	Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari 201 Qosimova Xolida Nabiyevna
	Jismoniy tarbiya darslarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlari 205 Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich
	Oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirish 209 Allanazarova Dilobar Baxromovna
	"Alpomish" dostonida obrazlar nutqidagi pedagogik qarashlar 213 Boboqulova Aziza Adizovna
	Researching the Biochemistry and Physical Chemistry of Oral Fluid in Kids Who Are Acting Strangely 217 Eraliyeva Zulfiya Makhmudovna, Buzrukhoda Javohir
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini mikro matnlarni o'qitishga qaratilgan kognitiv metodlar 222 I. Matrasulova
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli didaktik vositalardan foydalanish metodikasi 225 Komilova Dilnozaxon Abdulhayevna, Xoliqova Mubinabonu Jamoliddin qizi
	Oliy ta'lim muassasalarida onomastik leksikani lingvokulturologik yondashuv asosida o'qitishning strategik-metodik asoslari 229 Mamatqulova Baxtixon Ravshanovna
	Raqamli matnlarning lisoniy va pragmatik xususiyatlari 232 Mashrapova Sevara Xabibovna
	Extensive Pelvic Ureteral Abnormalities and Reconstructive Operations in Patients 237 Mukhsinov Sardor
	Pedagogikada metodlardan foydalanish 241 Maxmudova Nargiz Djumaniyazovna
	Diqqat yetishmasligi giperaktivlik buzilishini davolash usullari 245 Otbasarova Umida Mexmonovna, Inogamova Rano Bahodirovna
	Talabalaridagi sanogen tafakkurning psixologik xususiyatlarini empirik tadqiq etish masalasi 249 Tulyaganova Dilnoza Ulug'bek qizi
	Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy va milliy tajribasini qiyosiy tahlil qilish 253 Abdullayev Sherzodbek
	Context, Intention, and Meaning in English Language Teaching: Developing Pragmatic Awareness in Learners of English as a Foreign Language 256 Keldiyarova Shakhriyoda, Keldiyarova Mohlaroyim
	Maktabgacha yoshdagi bolalarni steam yondashuvi yordamida og'zaki muloqotga o'rgatish mashqlar tizimi 267 Yunusova Malika Miralimovna
	Культурные и исторические коды франции в автобиографической прозе марселя паньоля 270 Рахманкулова Дилафруз Азимовна
	Трансформация роли преподавателя в условиях цифровизации высшего образования 274 Рахматова Нигина Ислумовна
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy san'atning tutgan o'rni 278 Sultonova Marxabo
	Boshlang'ich sinf matematika darslarida matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi 283 Akramova Fotimabonu Kurbonovna
	Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari 288 Axmedov Muslimjon Usmonovich
	Boshlang'ich ta'limda musiqa ta'limini sun'iy intellekt va shaxsga yo'naltirilgan pedagogika asosida tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari 295 Djumabayeva Muqaddas

“Suvning agregat holatlari va tabiatda aylanishi” mavzusini o‘rgatishda 4K ko‘nikmasini rivojlantirish	300
<i>Esnazarov Abdiganiy Jamalatdinovich</i>	
Raqamli vositalar asosida mexatronika va robototexnika yo‘nalishi talabalarini o‘qitishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	307
<i>Ikromov Muhammad-Anasxon Xakimjon o‘g‘li</i>	
Najmiddin Kubroning ilmiy merosi	311
<i>Jahongir Jumanov</i>	
Oliy ta‘lim muassasalarida talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning o‘rni.....	314
<i>Jo‘rayev Alisher Tursinboyevich</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyat fenomenining pedagogik tadqiqotlarda o‘rganilishi.....	318
<i>Jovliyev Jo‘rabek Alisher o‘g‘li</i>	
Jazo muddatini o‘tayotgan shaxslarda emotsional buzilishlarning ijtimoiy-psixologik sabablari	322
<i>Manzitov Baxtiyor Tolibovich</i>	
Maktabgacha ta‘lim jarayonida o‘yin texnologiyalarini qo‘llashning pedagogik asoslari va samaradorligi	329
<i>Nyutnova Xilola Lochinbekovna, Mayliyeva Nasiba Axmedovna</i>	
Ta‘lim menejmentida Predictive Analytics texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari	332
<i>Primqulova Aziza Mirzaahmad qizi</i>	
Yosh sportchilarda tezlik-kuch sifatlarini rivojlantirish usullari	337
<i>Chariyev Ulug‘bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich</i>	
Z avlod psixologik xususiyatlariga mos zamonaviy tarbiya texnologiyalari	342
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasida refleksiya mexanizmining o‘rni	346
<i>Raxmonova Mahfuzaxon Xasan qizi</i>	
Iqtisodiy o‘shishning mohiyati	350
<i>Sayfiddinova Sabina Muhiddinovna</i>	
Dasturlash ko‘nikmalarini baholashda generativ sun‘iy intellekt va gamifikatsiya integratsiyalashgan arxitektura modelini ishlab chiqish.....	353
<i>Sultanov Ravshonbek Otonazarovich</i>	
Ta‘lim klasteri sharoitida talabalarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirishning zaruriyati	356
<i>Sultanova Dilnura Abdurashidovna</i>	
Stereometriya darslarida o‘quvchilarning fazoviy tasavvurini va tasvirlash savodxonligini 3D modellashtirish vositasida rivojlantirish	359
<i>Sultonova Shahnoza Yusuf qizi, Sultonova Dilrabo Yusuf qizi</i>	
Chayon zahrlining biologik xususiyatlari, toksikologik ta‘siri va biotexnologiyadagi istiqbolli qo‘llanilishi.....	365
<i>To‘xtamurodova Feruza</i>	
Sun‘iy intellekt va raqamli ta‘lim texnologiyalari integratsiyasi asosida oliy ta‘limda fizika fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish.....	369
<i>Usubjonova Durdona Fazliddin qizi</i>	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida ta‘lim va tarbiya maqsadlarini o‘yin mexanikasiga integratsiya qilishning interaktiv modulli texnologiyalarini takomillashtirish	373
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Особенности формирования совместной познавательной деятельности в образовательном процессе.....	378
<i>Абдрахманова А. С.</i>	
Влияние корпоративной культуры вуза на формирование профессиональных ценностей студенческой молодежи.....	383
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i>	
MTMgacha katta yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy munosabatlarni shakllantirish imkoniyatlari.....	389
<i>Boymurodova Surayyo Eshqvat qizi</i>	
Musiqa madaniyati asosida deviant xulqli o‘quvchilar bilan ishlashning pedagogik modeli va samaradorligi	393
<i>Jabborova Muattar Xatamovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Uzluksiz ta'lim tizimida biologiya fani o'qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish..... 398 Mamadaliyeva Barnoxon O'ktamovna
	Focusing on the Practical and Technical Aspects of Dutar Performance and Enhancing this Process..... 403 Muyassarxon Adiljanovna Achildieva, Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi
	Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining professional kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 409 Olloberganova Fazilat Tangriberganovna
	Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining vizual kompetensiyalarini rivojlantirishda dizayn tafakkuriga asoslangan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish 415 Shomurodov Oybek Norqulovich
	Ta'lim jarayonida o'quvchilarda empatiyani rivojlantirishning neyropedagogik texnologiyalari..... 421 Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov
	Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri..... 425 Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna
	Talabalar iqtisodiy xulq-atvorining ijtimoiy-psixologik determinantlari: gender tahlili 431 Yuldosheva Gavhar O'tkirovna
	Study of the Structural and Semantic Features of Simple Sentences in English and Uzbek..... 435 Askar Abdullaev
	Farosat tarbiyasini rivojlantirishda tarixiy-madaniy yondashuvning o'rni va ahamiyati..... 440 Abdimuratova Gulzar Matniyazovna
	O'quvchilarga alyuminiy elementini o'rgatishda hayot bilan bog'lab 4K ko'nikmasini shakllantirish..... 445 Abdug'aniy Esnazarov Jamalatdinovich
	Turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy muloqot kompetensiyasining o'rni..... 449 Abdullayeva Sevara Yuldashevna
	O'quvchilarda emotsional intellektni shakllantirishning innovatsion metodlari va diagnostikasi..... 454 Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov
	The Role of Gymnastics in Promoting Holistic Development Among Preschool Children: Physical, Cognitive, and Social Perspectives..... 458 Kosimov Bekzod Zoirovich
	Pedagogical and Managerial Factors in Developing Communicative Creativity Among Higher Education Leaders 462 Mamatova Khilola Mukhiddinovna
	NLA in Developing Presentation Competence in English B2 Learners 470 Normatova Yulduz
	Ta'lim sohasidagi yetakchi yondashuvlar..... 474 Rajabova Lola Raxmatullayevna
	Physalis alkekengi o'simligidan flavonoidlarni ajratib olishning biotexnologik usullari va jarayon ko'rsatkichlarini maqbullashtirish 478 S. B. Xidirova
	Badiiy ta'lim amaliyotiga klaster yondashuvi asosida ta'lim integratsiyasini joriy etishning strategik yo'nalishlari va metodologik asoslari..... 484 Sultanov Xaytboy Eraliyevich
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda lug'at ustida ishlashning pedagogik ahamiyati 489 Xabibullayev Umidxon Fayzulla o'g'li
	Gamifikatsiya texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarda tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish..... 493 Abdullayev Javohir Ismoil o'g'li
	Turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy muloqot kompetensiyasining o'rni..... 496 Abdullayeva Sevara Yuldashevna
	Qoraqalpoq prozasida inson psixologiyasi 502 Dosbergenova Miyrigul Sadiratdinovna

Yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda veb-resurslardan foydalanishning metodik asoslari.....	505
Karimova Guljahon Zarifovna	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim rivojining xalqaro va milliy tajribasi.....	510
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Deconstructing Power in the Digital Age: A Pedagogical Framework for Analyzing Political Terminology in Uzbek and International Media	516
Ochilova Dilnora Hayotovna	
Ta'lim sohasidagi yetakchi yondashuvlar.....	520
Rajabova Lola Raxmatullayevna	
Bo'lajak pedagoglarda darslarni integratsiyalash jarayonida o'qituvchi faoliyatini loyihalashtirish mazmuni	525
Shukurova Laziza Shokir qizi	
Гендерно маркированная лексика в русском и узбекском языках.....	529
Мохигул Абдужабборова, Гулноз Нигматова	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda rivojlantiruvchi markazlar asosida ekologik madaniyatni shakllantirishga yo'naltirilgan tadqiqot metodikasi.....	533
Suvanova Sevara Baxodir qizi	
Роль цифровых образовательных инструментов в развитии языковой компетенции учащихся 10-11 классов Республики Каракалпакстан	539
Утемуратов Улугбек Нурадинович	
Innovatsion yondashuv asosida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining oliy ta'lim muassasalaridagi hozirgi holati.....	544
Eshankulova Nargiza Xayitmuratovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ mahoratini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	549
Ismoilov Muhammadkarim Miraxmat o'g'li	
Huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarda addiktiv xulq-atvorning nazariy-psixologik asoslari	554
Izzatov Sherzod Samad o'g'li	
Yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	558
Rashidov Abdurashid Murodullayevich	
Sport gimnastikasi bilan shug'ullanuvchi o'quvchilarda muvozanat saqlash qobiliyatini rivojlantirish metodikasi	563
Oralova Bibixol Husniddin qizi, Sanayev Ikrom Iskandar o'g'li	

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING BOSHQARUV MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH TIZIMINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIDAGI HOZIRGI HOLATI

Eshankulova Nargiza Xayitmuratovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tayanch doktoranti

ORCID:0009-0003-9082-7385

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion yondashuv asosida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining hozirgi holati ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish hamda normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish metodlaridan foydalanildi. Shu bilan birga, talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi yagona ilmiy-metodik tizim hali to'liq shakllanmagani qayd etildi. Boshqaruv kompetensiyalarini baholash mezonlari, diagnostika vositalari va monitoring mexanizmlarini takomillashtirish zarurligi ilmiy asoslandi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining mavjud holatini kompleks baholash va uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilashdan iborat.

Kalit so'zlar: boshqaruv malakasi, innovatsion yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, oliy ta'lim, ta'lim menejmenti, boshqaruv kompetensiyasi, pedagogik texnologiyalar, Project-Based Learning, raqamli ta'lim, kredit-modul tizimi.

Abstract: This article presents a scientific analysis of the current state of the system for developing students' management skills based on an innovative approach in higher education institutions of the Republic of Uzbekistan. The research employed a systems approach, comparative analysis, analysis of scientific and pedagogical literature, and the study of regulatory and legal documents. The findings indicate that the competency-based approach, the credit-module system, and digital educational technologies are being gradually implemented in higher education institutions. However, a comprehensive scientific and methodological system for the systematic development of students' management skills has not yet been fully established. The scientific novelty of the research lies in the comprehensive evaluation of the current state of the management skills development system and the identification of its priority areas for improvement.

Key words: innovative approach, management skills, management competence, competency-based approach, higher education, educational management, pedagogical technologies, interactive learning, Project-Based Learning, digital education.

Аннотация: В статье проведён научный анализ современного состояния системы развития управленческих навыков студентов на основе инновационного подхода в высших образовательных учреждениях Республики Узбекистан. В исследовании использованы методы системного подхода, сравнительного анализа, анализа научно-педагогической литературы и изучения нормативно-правовых документов. Результаты исследования показали, что в системе высшего образования последовательно внедряются компетентностный подход, кредитно-модульная система и цифровые образовательные технологии. Вместе с тем установлено, что единая научно-методическая система развития управленческих навыков студентов ещё не сформирована в полной мере. Научная новизна исследования заключается в комплексной оценке современного состояния системы развития управленческих навыков студентов и определении приоритетных направлений её совершенствования.

Ключевые слова: управленческие навыки, инновационный подход, компетентностный подход, высшее образование, образовательный менеджмент, управленческая компетентность, педагогические технологии, Project-Based Learning, цифровое образование, кредитно-модульная система.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim sifati jamiyatning barqaror rivojlanishi hamda raqobatbardosh inson kapitalini shakllantirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi ^[4, 5]. Oliy ta'lim tizimi oldida nafaqat kasbiy bilimlarga ega mutaxassislarini, balki strategik fikrlay oladigan, samarali qaror qabul qiladigan, jamoani boshqarish va o'z faoliyatini rejalashtirish kompetensiyalariga ega shaxslarni tayyorlash

vazifasi turibdi ^[1, 2, 10]. Shu sababli talabalarning boshqaruv malakalarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.¹

Innovatsion yondashuv ta'lim jarayonining barcha tarkibiy qismlarini, jumladan, maqsad, mazmun, metod, vosita va tashkiliy shakllarni zamonaviy talablar asosida yangilashni nazarda tutadi. Mazkur yondashuv talabalarning faqat nazariy bilimlarni egallashiga emas, balki mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish, muammolarni tahlil qilish va amaliy faoliyatda samarali qarorlar qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi ^[7, 8, 10]. Natijada ta'lim jarayoni bilimlarni o'zlashtirishdan kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan uzluksiz rivojlanish tizimiga aylanadi.

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash tobora kengayib bormoqda. Raqamli ta'lim vositalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), muammoli ta'lim, keys texnologiyalari va tadqiqotga yo'naltirilgan yondashuvlar talabalarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositalari sifatida qaralmoqda. Mazkur texnologiyalar talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rag'batlantirib, nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Boshqaruv malakalarini rivojlantirish jarayoni tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etilishi lozim. Dastlab nazariy tayyorgarlik orqali boshqaruv faoliyatining mazmuni, tamoyillari va zamonaviy konsepsiyalari o'zlashtiriladi. Keyingi bosqichda interfaol mashg'ulotlar, biznes o'yinlari, loyiha ishlari, ilmiy-tadqiqot faoliyati va amaliy vaziyatlarni modellashtirish orqali boshqaruv ko'nikmalari mustahkamlanadi. Yakuniy bosqich esa talabalarning real boshqaruv faoliyatiga yaqinlashtirilgan vaziyatlarda o'z bilim va ko'nikmalarini amaliyotda qo'llashi bilan tavsiflanadi ^[8, 9, 10].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish va ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish masalalari so'nggi yillarda xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilmoqda ^[4]. Mazkur tadqiqotlarda boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari, kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik imkoniyatlari hamda innovatsion ta'lim texnologiyalarining samaradorligi turli nuqtai nazardan yoritilgan.

Xorijiy olim Benjamin Bloom tomonidan ishlab chiqilgan o'quv maqsadlari taksonomiyasi bilish faoliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv boshqaruv malakalarini shakllantirish uchun muhim nazariy asos bo'lsa-da, unda boshqaruv kompetensiyalarini innovatsion pedagogik texnologiyalar bilan integratsiyalash masalalari yetarlicha yoritilmagan ^[7].

David Kolb tajribaviy ta'lim konsepsiyasida bilim va ko'nikmalarni amaliy faoliyat orqali egallash mexanizmlarini asoslab bergan. Mazkur yondashuv boshqaruv malakalarini rivojlantirish uchun muhim metodologik asos yaratadi, biroq oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv kompetensiyalarini tizimli rivojlantirishning tashkiliy-pedagogik mexanizmlarini to'liq ochib bermaydi.

Peter Senge "o'rganuvchi tashkilot" konsepsiyasida uzluksiz rivojlanish, jamoaviy o'rganish va tizimli fikrlashning boshqaruv faoliyatidagi ahamiyatini asoslagan. Biroq uning tadqiqotlari asosan tashkilotlar faoliyatiga yo'naltirilgan bo'lib, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini shakllantirish metodikasi alohida tadqiq etilmagan.

Michael Fullan ta'limdagi innovatsion o'zgarishlarni boshqarishning strategik omillarini tahlil qilib, innovatsion muhitni shakllantirishning ta'lim sifatiga ta'sirini asoslagan. Shu bilan birga, uning ilmiy qarashlarida boshqaruv malakalarini baholash mezonlari va diagnostik mexanizmlari yetarli darajada ishlab chiqilmagan.

O'zbekiston olimlari tomonidan ham kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim menejmenti, innovatsion pedagogik texnologiyalar va oliy ta'lim sifatini oshirish masalalari keng tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlarida bo'lajak mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, kredit-modul tizimini takomillashtirish, raqamli ta'lim muhitini shakllantirish hamda ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishning nazariy va amaliy jihatlari asoslangan. Biroq mavjud tadqiqotlarning aksariyatida boshqaruv malakalari umumiy kasbiy kompetensiyaning tarkibiy qismi sifatida yoritilgan bo'lib, ularni aynan innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning hozirgi holatini kompleks baholash, mavjud muammolarni tizimli tahlil qilish hamda ularni bartaraf etishning ilmiy-amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish masalalari yetarlicha tadqiq etilmagan.

O'zbekiston olimlari tomonidan boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim menejmentini takomillashtirish va liderlik sifatlarini shakllantirish masalalari turli yo'nalishlarda tadqiq etilgan. Xususan, Akmal Miravaz o'g'li o'zining "Liderlik" asarida zamonaviy rahbarning shaxsiy va kasbiy fazilatlarini, liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish hamda jamoani samarali boshqarishning nazariy asoslarini yoritadi. Muallif liderlikni sama-

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida: PF-5847-son Farmon. – 2019-yil 8-oktabr. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637. – Toshkent, 2020.

rali boshqaruvning muhim omili sifatida baholaydi, biroq talabalarda mazkur kompetensiyalarni innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida rivojlantirish mexanizmlarini alohida ko'rib chiqmaydi.

H.T. Ahmadxo'jayev, K.M. Mirdadayev va O.S. Qozoqov tomonidan yaratilgan "Menejment va strategiyani boshqarish" nomli o'quv qo'llanmada menejmentning nazariy asoslari, strategik boshqaruv tamoyillari hamda boshqaruv faoliyatining asosiy funksiyalari yoritilgan. Mazkur tadqiqot boshqaruv faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslarini ochib bersa-da, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida shakllantirish masalasi batafsil tahlil qilinmagan^[11].

N.K. Ahmedova o'z ilmiy ishida rahbar va pedagog xodimlarning ma'naviy salohiyatini oshirishni barkamol shaxsni shakllantirishning muhim omillaridan biri sifatida baholaydi. Muallif ta'lim jarayonida ma'naviy qadriyatlar va kasbiy mas'uliyatni rivojlantirish zarurligini asoslaydi. Biroq tadqiqotda boshqaruv malakalarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari va amaldagi holati alohida tadqiq etilmagan^[12].

Mavjud ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshqaruv malakalarini rivojlantirish bo'yicha nazariy va metodik yondashuvlar ishlab chiqilgan bo'lsa-da, ularni O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida sharoitida innovatsion yondashuv asosida kompleks baholash hamda mavjud holatini tahlil qilishga bag'ishlangan tadqiqotlar cheklangan.

Mazkur maqolaning o'ziga xosligi shundan iboratki, unda innovatsion yondashuv asosida oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirishning hozirgi holati kompleks tahlil qilinadi, mavjud ilmiy yondashuvlarning afzallik va cheklovlari qiyosiy baholanadi hamda boshqaruv malakalarini rivojlantirish jarayonida uchrayotgan muammolar muallif nuqtai nazaridan tizimli tahlil qilinadi.

Mavjud ilmiy ishlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan, Project-Based Learning, Case Study, Team-Based Learning, raqamli ta'lim platformalari va interfaol metodlarning boshqaruv kompetensiyalariga ta'siri alohida tadqiq etilgan bo'lsa-da, ularni yagona ilmiy-metodik tizim sifatida integratsiyalash, boshqaruv malakalarini baholash mezonlari va diagnostika mexanizmlarini takomillashtirish masalalari ochiq qolmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tizimli yondashuv asosida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining tarkibiy qismlari va ularning o'zaro bog'liqligi o'rganildi. Qiyosiy tahlil orqali mahalliy va xorijiy tajribalar taqqoslanib, innovatsion pedagogik texnologiyalarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari baholandi. Shuningdek, ilmiy manbalarni tahlil qilish asosida Project-Based Learning, Case Study, Team-Based Learning, mini-tadqiqot, guruhli muhokama va interfaol ta'lim metodlarining pedagogik imkoniyatlari o'rganildi. Olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining mavjud holati, asosiy muammolari va uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Innovatsion yondashuvni samarali amalga oshirishda interfaol ta'lim texnologiyalari alohida ahamiyat kasb etadi. Hamkorlikda o'qitish, guruhli muhokamalar, rol o'yinlari, treninglar, mini-tadqiqotlar va keys tahlillari talabalarning kommunikativ kompetensiyalari, liderlik qobiliyati, tanqidiy va tizimli fikrlashini rivojlantiradi. Bunday metodlar orqali talabalar boshqaruv faoliyatiga xos vaziyatlarni tahlil qilish, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va jamoaviy qarorlar qabul qilish tajribasiga ega bo'ladilar^[10].

Talabalarning loyiha va ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etilishi ham boshqaruv malakalarini rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir. Loyiha faoliyati davomida talaba maqsadni belgilash, vazifalarni rejalashtirish, resurslarni taqsimlash, natijalarni monitoring qilish va yakuniy baholash jarayonlarida faol ishtirok etadi. Bu esa uning tashkiliy, analitik va boshqaruv kompetensiyalarining kompleks rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shunday qilib, mavjud ilmiy tadqiqotlar boshqaruv malakalarini rivojlantirishning alohida jihatlarni yoritgan bo'lsa-da, ularni innovatsion yondashuv asosida yagona ilmiy-metodik tizim sifatida takomillashtirish masalasi yetarlicha ishlab chiqilmagan. Mazkur tadqiqot aynan shu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Mini-tadqiqot metodi esa talabalarning ilmiy-tahliliy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur metod asosida talabalar muammoni aniqlash, ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish, ilmiy farazlarni ilgari surish hamda ularni dalillar asosida asoslash ko'nikmalarini egallaydilar. Bunday faoliyat boshqaruv qarorlarini qabul qilishda zarur bo'lgan analitik fikrlash, axborotni qayta ishlash va ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Keys usuli (Case Study) boshqaruv malakalarini shakllantirishning eng samarali interfaol metodlaridan biri hisoblanadi. Ushbu metod real yoki modellashtirilgan boshqaruv vaziyatlarini tahlil qilish orqali talabalarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lash imkonini yaratadi. Keyslarni yechish jarayonida talabalar muammolarni aniqlash, muqobil yechimlarni ishlab chiqish, ularni qiyosiy baholash va eng maqbul boshqaruv qarorini tanlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu jihatdan mazkur metod tanqidiy fikrlash, strategik rejalashtirish va innovatsion yondashuv asosida qaror qabul qilish kompetensiyalarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Guruhli muhokama va hamkorlikda o'qitish texnologiyalari talabalarni jamoada ishlashga, fikr almashishga va umumiy maqsad sari birgalikda harakat qilishga o'rgatadi. Bunday faoliyat davomida mas'uliyatni taqsimlash, hamkorlikni yo'lga qo'yish, nizolarni bartaraf etish va jamoaviy qaror qabul qilish kabi boshqaruv faoliyatining muhim elementlari rivojlanadi. Natijada talabalarda nafaqat kommunikativ kompetensiyalar, balki ijtimoiy va tashkiliy boshqaruv malakalari ham shakllanadi.

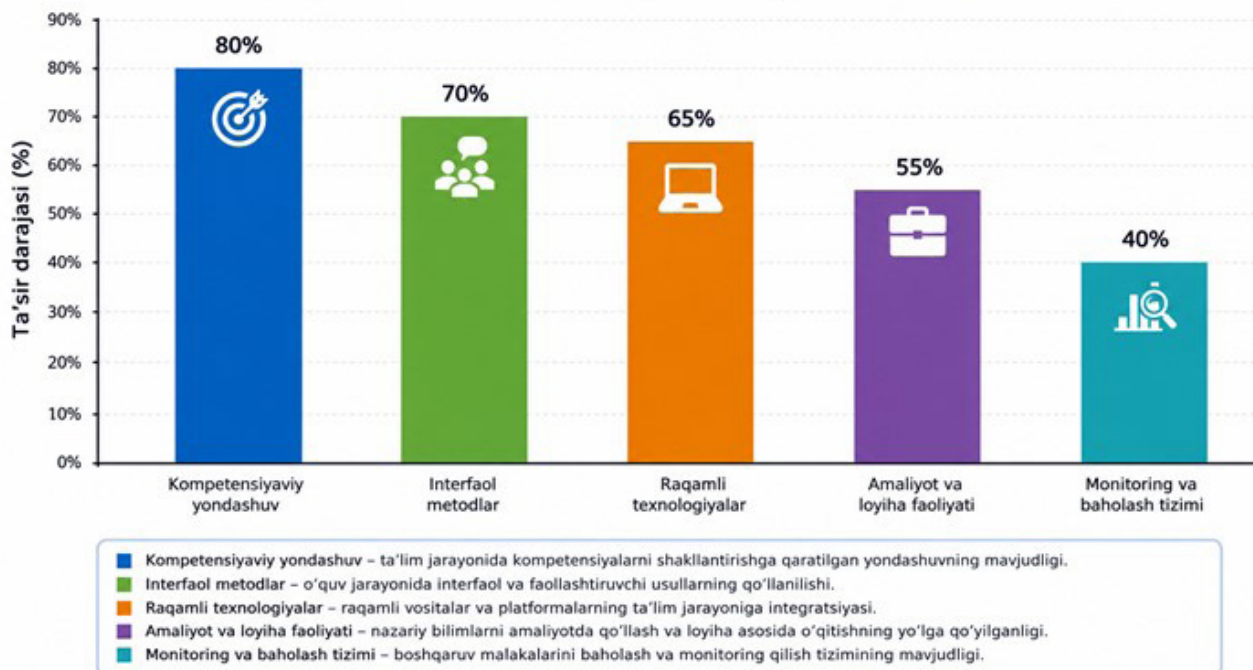
Interfaol ta'lim jarayonida o'qituvchining pedagogik faoliyati ham yangi mazmun kasb etadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchi bilimlarni tayyor holda beruvchi subyekt emas, balki ta'lim jarayonini loyihalashtiruvchi, tashkil etuvchi va muvofiqlashtiruvchi fasilitator sifatida faoliyat yuritadi. U talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi, muammoli vaziyatlarni yaratadi, o'quv jarayonini boshqaradi va refleksiv tahlilni tashkil etadi. Natijada talabalar o'z ta'lim faoliyatini mustaqil boshqarish, o'z-o'zini baholash va uzluksiz rivojlantirishga yo'naltirilgan kompetensiyalarni egallaydilar [10].

Ularni boshqaruv malakalarini rivojlantirishning yagona pedagogik tizimi sifatida o'zaro integratsiyalashgan holda tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Ayniqsa, rolli o'yinlar, keys usuli, mini-tadqiqotlar va guruhli hamkorlik metodlarini loyiha faoliyati hamda refleksiv baholash bilan uyg'unlashtirish talabalarning boshqaruv kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois interfaol ta'lim shakllari zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv malakalarini rivojlantirishning eng muhim pedagogik mexanizmlaridan biri sifatida e'tirof etilishi mumkin.

1-jadval: Oliy ta'limda boshqaruv malakalarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar²

Omillar	Mavjud holat	Muammolar
Kompetensiyaviy yondashuv	Joriy etilgan	Amaliy integratsiya yetarli emas
Interfaol metodlar	Qo'llanilmoqda	Barcha fanlarda tizimli emas
Raqamli texnologiyalar	Rivojlanmoqda	Pedagoglarning tayyorgarligi turlicha
Baholash tizimi	Mavjud	Maxsus boshqaruv indikatorlari ishlab chiqilmagan

Boshqaruv malakalarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar

Manba: Oliy ta'lim muassasalari faoliyati tahlili va ilmiy adabiyotlar asosida muallif tomonidan ishlab chiqildi.

1-rasm: Boshqaruv malakalarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar

2 Muallif tomonidan ilmiy-pedagogik adabiyotlar tahlili asosida ishlab chiqildi

Mazkur tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tizimli yondashuv orqali talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining tarkibiy elementlari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi. Qiyosiy tahlil yordamida xorijiy va mahalliy tajribalar taqqoslanib, ularning afzalliklari hamda O'zbekiston oliy ta'lim tizimida qo'llash imkoniyatlari baholandi. Ilmiy-pedagogik adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlar tahlili tadqiqotning nazariy asoslarini aniqlashtirish hamda zamonaviy ta'lim siyosati bilan uyg'unligini asoslashga xizmat qildi. Olingan natijalar umumlashtirilib, talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari belgilandi.³

Diagramma tahlili shuni ko'rsatadiki, talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuv eng muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, interfaol metodlar va raqamli ta'lim texnologiyalari boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega. Amaliyot va loyiha faoliyati nazariy bilimlarni mustahkamlashga xizmat qilsa, monitoring va baholash tizimini takomillashtirish boshqaruv malakalarini rivojlantirish samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa va takliflar tariqasida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish bo'yicha muayyan ijobiy natijalarga erishilgan. Xususan, kompetensiyaviy yondashuv, kredit-modul tizimi, interfaol ta'lim metodlari va raqamli ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi boshqaruv kompetensiyalarini shakllantirish uchun qulay sharoit yaratmoqda. Biroq boshqaruv malakalarini rivojlantirishning yagona ilmiy-metodik tizimi, baholash mezonlari va monitoring mexanizmlarining yetarli darajada takomillashmaganligi mazkur jarayon samaradorligini cheklamoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- boshqaruv malakalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan kompetensiyaviy o'quv dasturlarini takomillashtirish;
- interfaol ta'lim metodlari, loyiha faoliyati va raqamli pedagogik texnologiyalardan foydalanish ko'lamini kengaytirish;
- boshqaruv kompetensiyalarini baholashning ilmiy asoslangan mezonlari va diagnostik vositalarini ishlab chiqish;
- o'quv jarayonida refleksiv baholash va muntazam monitoring tizimini joriy etish;
- pedagoglarning innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha kasbiy kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish.

Taklif etilgan yo'nalishlarni amaliyotga joriy etish talabalarning boshqaruv malakalarini samarali rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda mehnat bozori talablariga mos raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida: PF-5847-son Farmoni. - Toshkent, 2019-yil 8-oktabr.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son. - Toshkent, 2020-yil 23-sentyabr.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Oliy ta'limning davlat ta'lim standartlari (amaldagi tahrir). - Toshkent.
4. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. - Paris: UNESCO, 2021.
5. OECD. Education at a Glance 2024: OECD Indicators. - Paris: OECD Publishing, 2024.
6. World Bank. The State of Global Learning Poverty: 2022 Update. - Washington, DC: World Bank, 2022.
7. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives: Handbook I. Cognitive Domain. - New York: Longmans, Green and Co., 1956.
8. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. 2nd ed. - Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, 2015.
9. Senge P.M. The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. Revised and Updated Edition. - New York: Doubleday, 2006.
10. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. 5th ed. - New York: Teachers College Press, 2020.
11. Ahmadxo'jayev H.T., Mirdadayev K.M., Qozoqov O.S. Menejment va strategiyani boshqarish. - Toshkent: Ilm Ziyov, 2004.
12. Ahmedova N.K. Rahbar va pedagog xodim ma'naviyatini oshirish - mukammal shaxs kamolotini ta'minlash omilidir // Milliy g'oya... - Toshkent, 2009.

³ Muallif tomonidan ilmiy-pedagogik adabiyotlar tahlili asosida ishlab chiqildi

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.